

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2236

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *de dood van een gedetineerde in een meerpersoonscel* (ingezonden 20 maart 2023).

Antwoord van Minister **Weerwind** (Rechtsbescherming) (ontvangen 12 april 2023).

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht dat de celgenoot van de dode persoon in de gevangenis Krimpen aan den IJssel is aangehouden door de politie en verdacht wordt van het om het leven brengen van zijn celgenoot in een meerpersoonscel?¹

Antwoord 1

Allereerst wil ik opmerken dat een dergelijke gebeurtenis enorm aangrijpend is voor alle betrokkenen. Mijn gedachten zijn bij de nabestaanden van de overleden gedetineerde. Een dergelijke gebeurtenis heeft ook veel impact op het personeel en de medegedetineerden van de PI Krimpen aan den IJssel. Voor de betrokken medewerkers is opvang en nazorg georganiseerd. Ook de gedetineerden van de afdeling ontvangen de bijstand die zij nodig hebben. De politie doet onderzoek naar het overlijden en de rol van de aangehouden medegedetineerde. Hangende het onderzoek kan ik hier niet op ingaan.

Vraag 2

Hoe wordt op dit moment gescreend welke gedetineerden wel en niet geschikt zijn voor het verblijf met een celgenoot in een meerpersoonscel? Welk percentage gedetineerden wordt daartoe ongeschikt bevonden en welke criteria spelen daarbij een rol?

Antwoord 2

De directeur van een vestiging kan een gedetineerde een meerpersoonscel toewijzen tenzij hij/zij daarvoor ongeschikt wordt geacht. Volgens de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden (RSPOG) kan deze ongeschiktheid samenhangen met gezondheidstoestand, verslavingsproble-

¹ RTL Nieuws, 15 maart 2023, «Aanhouding na vondst dode gevangene in Krimpen aan den IJssel», Aanhouding na vondst dode gevangene in Krimpen aan den IJssel | RTL Nieuws

matiek, gedragsproblematiek, achtergrond van het gepleegde delict, psychische gestoordheid en aan betrokkene opgelegde beperkingen. Naast de in de RSPOG genoemde aspecten wordt ook rekening gehouden met zaken als de culturele achtergrond van de gedetineerden, of gedetineerden roken en bijvoorbeeld taal. Ook kunnen gedetineerden aangeven een voorkeur te hebben om samen geplaatst te worden met een zelfgekozen andere gedetineerde. Indien mogelijk wordt hier rekening mee gehouden. Binnen een aantal regimes is toewijzing van een meerpersoonscel per definitie uitgesloten. Dit geldt voor het Penitentiair Psychiatrisch Centrum, de Terroristen Afdeling, de Afdeling met Beheers Problematisch Gedetineerden, de Extra Beveiligde Inrichting, de Afdeling Intensief Toezicht en de Extra Zorg Voorziening. Het aantal ongeschikt bevonden gedetineerden voor meerpersoonscelplaatsing wordt niet geregistreerd.

Vraag 3

Welk percentage van de cellen wordt momenteel benut voor meerpersoonscelgebruik?

Antwoord 3

In het gevangeniswezen zijn thans 8.963 gedetineerden geplaatst. Hiervan zitten 6.187 gedetineerden alleen op cel en 2.776 gedetineerden in een meerpersoonscel (2.584 in een 2-persoonscel en 192 in een 6-persoonscel). Dat komt neer op ongeveer 31%².

Hoeveel cellen er per inrichting meerpersoons bezet kunnen worden is per inrichting in kaart gebracht. De gebouwelijke situatie is daarin een bepalende factor. Het gaat hierbij niet alleen om het plaatsen van een tweede bed op de cel maar ook om de beschikbare sanitaire voorzieningen, de ruimte op de arbeidszalen, de verkeersruimtes etc.

Vraag 4

Ziet u meerpersoonscelgebruik nog steeds als een volwaardige vorm van detentie, of wordt het vooral gebruikt omdat er een tijdelijk gebrek aan celcapaciteit is, zoals het bij de invoering aanvankelijk bedoeld was?

Antwoord 4

Ik zie een meerpersoonscel als een volwaardige vorm van detentie, die het ook mogelijk maakt flexibeler in te spelen op wisselende capaciteitsbehoeftes. De tegenstelling die in de vraag besloten ligt deel ik dan ook niet. De meerpersoonscellen worden ingezet wanneer het nodig is. Dit houdt in dat zolang de bezetting het toelaat er vooral één persoon per cel wordt geplaatst.

Vraag 5

Kunt u ingaan op de uitspraak van advocaat Van der Horst dat er wel vaker onenigheid is tussen gedetineerden in meerpersoonscellen, de inrichtingen hierin veel macht hebben en de gedetineerden weinig rechtsbescherming?³

Antwoord 5

Onenigheid tussen gedetineerden zijn regelmatig aan de orde. Bij een meerpersoonscel kan het delen van een verblijfsruimte in een gesloten setting leiden tot irritaties en ruzie.

Het huidige incident, waarbij een gedetineerde is aangehouden in verband met het overlijden van zijn medegedetineerde celgenoot, is zeer uitzonderlijk. Met betrekking tot de rechtsbescherming van de gedetineerde kan ik het volgende zeggen. Op grond van artikel 16 jo. artikel 19 Penitentiaire Beginselenwet (PBW) bepaalt de directeur de wijze van onderbrenging en de mate van gemeenschap. In het tweede lid van artikel 11a Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden (RSPOG) staan de beoordelingscriteria die gewogen worden alvorens plaatsing op een meerpersoonscel plaatsvindt. Voor het weigeren van een meerpersoonscel is de directeur op grond van de PBW bevoegd een straf op te leggen. Tegen het opleggen van

² Peildatum 14 maart 2023

³ Crimesite, 16 maart 2023, «Vaker onenigheid over plaatsing in meerpersoonscel», «Vaker onenigheid over plaatsing in meerpersoonscel» – Crimesite

een straf kan de gedetineerde in beklag gaan bij de Commissie van Toezicht. Als de klacht gegrond wordt verklaard (dit gebeurt wanneer de beslissing in strijd is met de voorschriften of onredelijk/onbillijk wordt geacht) wordt de beslissing geheel of gedeeltelijk vernietigd. Indien de klacht door de Commissie van Toezicht niet gegrond wordt verklaard is voor klager beroep mogelijk bij de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ).

Vraag 6

Hoeveel vaker krijgt het ministerie meldingen en signalen, bijvoorbeeld ook vanuit het personeel, over de risico's aan het gebruik van meerpersoonscellen, de oplopende spanningen en de toenemende werkdruk voor gevangenis-personeel die dit ook tot gevolg heeft?

Antwoord 6

Meerpersoonscellen vormen sinds 2004 een volwaardige vorm van detentie. Onderzoek heeft uitgewezen dat het gebruik van meerpersoonscellen in de praktijk niet tot de problemen heeft geleid die sommigen bij de invoering ervan hadden voorzien.⁴ Dat neemt niet weg dat er ook nu nog vanuit medewerkers van DJI kritische geluiden zijn. Deze signalen worden niet geregistreerd, maar zijn wel regelmatig onderwerp van gesprek tussen DJI en de medezeggenschap en ook met de bonden. Voor wat betreft de veiligheid merk ik op dat binnen het gevangeniswezen in reguliere regimes een personeelsnorm van 2:24 wordt gehanteerd. Dat wil zeggen dat het uitgangspunt is dat er 2 executieve medewerkers aanwezig zijn op 24 uitgesloten gedetineerden. Bij toename van het aantal gedetineerden op een afdeling door inzet van meerpersoonscellen worden er evenredig meer executieve medewerkers ingezet om te blijven voldoen aan de norm van 2:24. Waar nodig worden aanvullende maatregelen in het dagprogramma of de personele bezetting getroffen om de orde en veiligheid helpen waarborgen.

Vraag 7

Is dit vreselijke incident met dodelijke afloop reden voor u om opnieuw het meerpersoonscelgebruik kritisch te bezien, naast alle andere redenen die er al waren om hier niet zo enthousiast over te zijn, mede vanuit het belang van het gevangenis-personeel bezien? Zo niet, waarom niet?

Antwoord 7

DJI is naar aanleiding van dit incident een calamiteitenonderzoek gestart om meer inzicht te krijgen in de toedracht en achtergronden. Hierbij wordt specifiek gekeken naar advies, selectie en overplaatsing. Ook wordt gekeken naar de overdracht naar de PI Krimpen vanuit de inrichtingen waar de overleden gedetineerde alsmede de aangehouden celgenoot hiervoor hebben verbleven. Ik wacht de resultaten van het onderzoek af. Mochten uit de onderzoeksresultaten aanbevelingen komen die het risico van een dergelijk incident kunnen reduceren dan worden vanzelfsprekend de maatregelen getroffen die hiervoor nodig zijn.

⁴ Zie o.a. WODC Rapport 223: «Kiezen voor delen? Evaluatie van de eerste fase van de invoering van meerpersoonscelgebruik» uit 2004 en «Themaonderzoek Meerpersoonscelgebruik» van de Inspectie voor de Sanctietoepassing 2011.